

กระบวนการพัฒนากับความเป็นเชอชาตินิยม : กรณีของชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู ในสี่จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย*

อุทัย ดุลยเกษม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

“การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมในประเทศซึ่งเพิ่งได้รับเอกราชใหม่ ๆ แอฟริกา ได้พลิกความคาดหมายในแง่ของสังคมวิทยา ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงกล่าวดูเหมือนจะก่อให้เกิดปรากฏการณ์สองอย่างในขณะเดียวกัน แต่มีลักษณะที่ขัดแย้งกัน ปรากฏการณ์หนึ่งก็คือ เอกลักษณะทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มสูญสลายไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ ไม่แต่พยายามรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้เท่านั้น แต่ยังได้เน้นให้ความสำคัญของเอกลักษณ์ของกลุ่มตนอย่างจริงจัง และออกจะเกินจริง”

(Abner Cohen 1969 : 1)

บทกล่าวนำ

ขบวนการเคลื่อนไหวและต่อสู้ทางการเมือง (movements) ที่เกิดอยู่ในปัจจุบันทั้งในประเทศ
เมืองของชนกลุ่มน้อย (ethnic nationalist) และในประเทศ

* บทความนี้เป็นงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจาก Social Science Research Council (SSRC) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนขอขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูงต่อการสนับสนุน ทศนะและการให้ความไว้วางใจ SSRC มีจำเป็นต้องเห็นชอบด้วยแต่อย่างใด

หมายเหตุบรรณาธิการ บทความนี้ได้เสนอเป็นปาฐกถาทางวิชาการ จัดโดยสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ร่วมกับสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2524 ณ ห้องเอ ที่ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่กำลังพัฒนาทั่วโลก ได้ท้าทายต่อทฤษฎีทางสังคมศาสตร์เก่าๆ ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการพัฒนากับการบูรณาการแห่งชาติ (national political integration) นักทฤษฎีกลุ่มนี้ได้ให้บรรดาอธิบายไว้อย่างมั่นใจว่า ความรู้สึกจงรักภักดีหรือความรู้สึกผูกพันของชนกลุ่มน้อยที่มีต่อกลุ่มเชื้อชาติของของตนจะค่อยๆ จางหายไป และสมาชิกของชนชาติกลุ่มน้อยเหล่านั้นจะหันมาจงรักภักดีและมีความผูกพันกับประเทศหรือรัฐ (State) ที่ตนเองอาศัยอยู่เมื่อประเทศหรือรัฐนั้นมีการพัฒนามากขึ้นทั้งในด้านการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม (โปรดดูข้อเขียนของ Deutsch 1961; Coleman and Rosenberg 1964; Lipset and Rokkan 1967 เป็นตัวอย่าง) นักทฤษฎีทั้งที่อยู่ในสำนัก "functionalist" และมาร์กซิสต์ ต่างก็เห็นตรงกันในเรื่องนี้ว่า ความรู้สึกเชื้อชาตินิยมเป็นเพียง "อุปสรรค" ขั้วตรงข้ามในกระบวนการพัฒนาประเทศและการวิวัฒนาการของสังคมเท่านั้น และความรู้สึกเชื้อชาตินิยม (ethnic nationalism) นี้จะค่อยๆ หดหายไปเมื่อประเทศพัฒนาขึ้น การรวมกลุ่มของสมาชิกในสังคมเพื่อกิจกรรมร่วมกลุ่ม (collective actions) ก็จะหันมาใช้ลักษณะอื่น ๆ ที่มิใช่เชื้อชาติหรือวัฒนธรรม

ของกลุ่มเป็นฐาน เช่น พรรคการเมือง หรือสหภาพแรงงาน หรือ กลุ่มอาชีพเฉพาะสาขา เป็นต้น (โปรดดู Weber 1947; Marx 1964; และ Rokkan 1970 เป็นตัวอย่าง) พูดย่างง่าย ๆ ก็คือ ตามหลักของทฤษฎีเหล่านี้แล้ว กระบวนการพัฒนาจะเป็นสิ่งที่ทำให้ความรู้สึกเชื้อชาตินิยมของชนกลุ่มน้อยภายในประเทศสูญสลายไปในตัวเอง

แต่ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวและการต่อสู้ทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยในประเทศต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันได้ปรากฏเป็นที่ชัดแจ้งว่า แต่ละขบวนการได้นำเอาเอกลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมของกลุ่มมาใช้เป็นฐานในการรวมกลุ่มและขบวนการ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็เช่น กรณีของคนเชื้อชาติเวลส์ (Welsh) และกลุ่มคนไอร์แลนด์เหนือในประเทศอังกฤษ กลุ่มควิเบกในประเทศแคนาดา กลุ่มเฟลมมิชในประเทศเบลเยียมกลุ่มบาสก์ (Basque) ในประเทศสเปน กลุ่มมุสลิมในมินดาเนาประเทศฟิลิปปินส์และกลุ่มไทโรลไ้ในประเทศอิตาลี เป็นต้น การรวมกลุ่มเพื่อจุดประสงค์ทางการเมืองและเศรษฐกิจโดยใช้เอกลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมเป็นฐานได้กลายเป็นสิ่ง "ผิดคาด" ในแง่ของนักทฤษฎีทางสังคมศาสตร์กลุ่มนี้

ได้มีความพยายามในบรรดานักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ที่จะอธิบายถึงปรากฏการณ์ทางการเมือง “ที่คาดไม่ถึง” นี้ แต่ก็ยังไม่มีข้อสรุปที่แน่นอนว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้างที่ทำให้ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้น (ดู Esman 1977) จวบจนกระทั่งมีชาตินานมานี้ ได้มีนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์จำนวนหนึ่งตระหนักถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็น “ผลิตผล” ของกระบวนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง (โปรดดู Hechter 1974. Charsley 1974; Cohen 1969; Hannan 1979 และ Khleif 1979) แม้ว่านักวิชาการกลุ่มนี้จะมีข้อโต้แย้งที่แตกต่างกันบ้างในเรื่องของกลไก (mechanism) ที่เกื้อหนุนต่อการเกิดขึ้นของขบวนการต่อสู้ของชนชาติกลุ่มน้อย แต่นักวิชาการกลุ่มนี้ก็ดูเหมือนจะเห็นตรงกัน อย่างหนึ่งว่า กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมือง แทนที่จะทำให้ความรู้สึกเชื้อชาตินิยมของชนกลุ่มน้อยสูญหายไป กลับจะช่วยสร้างเงื่อนไข (condition) ให้มีการดำรงไว้หรือการรื้อฟื้น (reactivate) เอกลักษณะทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมของกลุ่มให้มั่นคงถาวรยิ่งขึ้น ในทัศนะของนักทฤษฎีกลุ่มนี้ เชื่อว่าภายใต้เงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เหมาะสม เอกลักษณะทางเชื้อ-

ชาติ (ethnic identity) จะถูกนำมาใช้เป็นฐานของการเคลื่อนไหว (basis for mobilization) สำหรับการแข่งขันกับชนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมเดียวกันเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง

คำถามทางวิชาการที่น่าสนใจและมีความสำคัญก็คือ ภายใต้เงื่อนไขเช่นไรที่เอกลักษณะทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมจะได้รับการรักษาให้คงอยู่ หรือลดความสำคัญลงไป หรือถูกกระตุ้นขึ้นมาให้มีความสำคัญอีก งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นความพยายามอย่างถ่อมตนที่จะหาคำตอบให้กับคำถามดังกล่าวในการวิจัยนี้ได้วางขอบเขตของการศึกษาไว้ว่าจะได้ศึกษาและพิจารณาถึงกระบวนการพัฒนาในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจ (economic modernization) การพัฒนาทางการเมือง (political modernization) และการพัฒนาทางด้านการศึกษา (educational expansion) ว่ามีส่วนสัมพันธ์กับความเป็นเชื้อชาตินิยม (ethnic nationalism) หรือไม่และความสัมพันธ์นั้นอยู่ในลักษณะใด ในการวิจัยเพื่อทดสอบความถูกต้องของทฤษฎีว่าด้วยเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และการเกิดขึ้นของความเป็นเชื้อชาตินิยมนี้ ได้เลือกเอากรณีของชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู ในเขต 4 จังหวัดภาคใต้

ของประเทศไทย (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล) มาเป็นตัวอย่างในการศึกษา

พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ของไทยในปัจจุบันนี้มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน แต่ที่สำคัญและขอเน้นในที่นี้ก็คือ ดินแดนที่เป็นเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ในปัจจุบันเคยเป็นส่วนหนึ่งของรัฐปัตตานี (ส่วนจังหวัดสตูลเคยเป็นเพียงตำบล (มุขม) เล็ก ๆ ตำบลหนึ่งในเขตรัฐเคดาห์หรือไทรบุรี) ซึ่งเป็นรัฐอิสระมาก่อน

ความสัมพันธ์ระหว่าง (รัฐ) ปัตตานี กับประเทศไทยนั้นได้มีวิวัฒนาการมานาน (ใครที่สนใจในเรื่องนี้โปรดอ่าน Vella 1955, 1957; พรรณงาม 1976; และ Teeuw and Wyatt 1970) ความพยายามของไทย ในอันที่จะปกครองดินแดนส่วนนี้ โดยให้ชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูมีความจงรักภักดีและมีความรู้สึกเป็น "ไทย" นั้น ได้กระทำกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ทั้งสองฝ่ายก็มีความขัดแย้งทางการเมืองกันมาหลายครั้ง ดินแดนส่วนนี้เพิ่งตกเข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของไทยอย่างถาวรในปี 2452 เมื่อประเทศไทยเซ็นสัญญาข้อตกลงกับประเทศอังกฤษ (Anglo-Siamese Treaty) แม้กระนั้นก็ตามทั้งก่อนและหลังการเซ็นสัญญานี้ ความขัดแย้งระหว่างประเทศ

ไทย (รัฐบาลกลาง) กับชุมชนชาวมุสลิมในท้องถิ่นก็ดำเนินต่อไป ชนชั้นผู้นำฝ่ายมุสลิมเชื้อสายมลายู ได้พยายามเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อควมมีอิสระทางการเมือง (political autonomy)

พื้นที่ของ 4 จังหวัดภาคใต้ในปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ 13,700 ตารางกิโลเมตรและมีประชากรทั้งหมดประมาณ 1,212,673 คน (สถิติปี 2523) ในจำนวนประชากรทั้งหมดใน 4 จังหวัดนี้จำนวนมากกว่า 75 เปอร์เซ็นต์นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และอื่น ๆ

ทั้งนี้ที่รัฐบาลกลางของไทยได้พยายามอย่างจริงจังในอันที่จะสร้างการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Cultural assimilation) และการบูรณาการทางการเมือง (political integration) ให้เกิดขึ้นในท้องที่ส่วนนี้ ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจำนวนหนึ่ง ก็ยังได้แสดงออกถึงความไม่พอใจต่อการอยู่ภายใต้การปกครองของไทย และได้ดำเนินการเรียกร้องให้มีการแก้ไข การเคลื่อนไหวเพื่อการเรียกร้องนี้บางครั้งก็อยู่ในรูปแบบของความต้องการอิสรภาพในการปกครองตนเอง (political autonomy) การเรียกร้องเพื่อความเป็นอิสระในการปกครองตนเองนั้น ชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูได้กระทำติดต่อกันมา

อย่างติดต่อกัน บางครั้งก็อยู่ในระดับรุนแรง และบางครั้งก็อยู่ในลักษณะซุ่มลึก ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายในประเทศไทย และเงื่อนไขภายในของกลุ่มชนชาวมุสลิมเอง วิธีที่เคยปฏิบัติมาทั้งการยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลกลางโดยตรงเรื่อยไปจนถึงวิธีการที่ใช้กำลังอาวุธ การเคลื่อนไหวเพื่อต่อสู้ทางการเมืองนั้น ชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูที่เป็นผู้นำขบวนการได้พัฒนายุทธวิธีในการหาการสนับสนุนจากมวลสมาชิกชาวมุสลิมทั้งในและนอกประเทศในยุคเริ่มแรกของการเคลื่อนไหวต่อสู้นี้ทางขบวนการมักจะใช้ระบบเจ้า (aristocracy) เป็นสัญลักษณ์ของการเรียกร้องการสนับสนุน แต่ต่อมาเมื่อเห็นว่ายุทธวิธีแบบเก่าใช้ได้ผลน้อย ยุทธวิธีแบบใหม่ ๆ ก็ถูกนำมาใช้ เช่นการใช้แนวทางของระบบสังคมนิยม (ขบวนการ BRN หรือ Barisan Revolusi Nasional) และล่าสุดหันมาใช้ความเป็นมุสลิมและความเป็นมลายู (religions and ethnic identities) มาเป็นฐานของการเคลื่อนไหว (basis for political mobilization) เช่นกรณีของกลุ่มพูโล (PULO หรือ Pattani United Liberation Organization)

ปรากฏการณ์ของความขัดแย้งทางการเมือง

เมืองระหว่างรัฐบาลกลางกับชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในท้องถิ่นได้มีนักวิชาการทำการศึกษาและพยายามอธิบายมาก่อนแล้ว (โปรดดู Suhrke 1975, 1977; Haemindra 1976-1977; Suthasasana 1979 และ Thomas 1975) นักวิชาการเหล่านี้ได้อธิบายถึงปรากฏการณ์อันนี้ว่า สาเหตุที่เกิดขึ้นเพราะระบบการบริหารการปกครองของไทยในท้องถิ่นนี้ไม่เหมาะสม สภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่ยากจน และองค์ประกอบอีกอันหนึ่งก็คือความแตกต่างทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม

แม้คำอธิบายจากการศึกษาของนักวิชาการดังกล่าวจะมีส่วนถูกอยู่บ้าง แต่คำอธิบายเหล่านั้นไม่สามารถอธิบายข้อเท็จจริงบางประการที่นักวิชาการเหล่านั้นเองได้ค้นพบเป็นต้นว่าทั้ง Haemindra (1976-1977) และ Thomas (1975) ต่างก็พบว่า มีชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูเพียงบางส่วนหรือบางท้องถิ่นเท่านั้น ที่ให้การสนับสนุนหรือเข้าร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวและต่อสู้เพื่อเรียกร้องอิสรภาพทางการเมือง ข้อเท็จจริงนี้ขัดแย้งกับคำอธิบายข้างต้น เพราะถ้าหากว่าการปกครองของไทยไม่เหมาะสม หรือสภาพทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นอยู่ในฐานะยากจน และความแตกต่างทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมเหล่านั้นเป็นต้นเหตุของการ

เกิดขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจริงแล้วหรือ เหตุใดชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูซึ่งมีลักษณะร่วมในเรื่องดังกล่าว (ศาสนา เป็นตัวอย่าง) จึงไม่ให้การสนับสนุนต่อขบวนการต่อสู้ทางการเมืองอย่างพร้อมเพรียงกัน

จากข้อเท็จจริงอันนี้ ทำให้น่าคิดว่าความเป็นเชื้อชาตินิยม และการเข้าร่วมสนับสนุนขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูอาจจะมีสาเหตุมาจากองค์ประกอบอื่น ๆ นอกเหนือจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาแล้ว ด้วยเหตุนี้งานวิจัยชิ้นนี้จึงได้พิจารณาถึงองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้าง (structural factors) ของชุมชนว่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับการรวมกลุ่มของชนชาวมุสลิมและการสนับสนุนการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มหรือไม่ และนี่คือจุดเริ่มของงานวิจัยชิ้นนี้

ทฤษฎีที่ว่าด้วยการรวมพลังของชนชาติกลุ่มน้อย (Ethnic Solidarity)

คงได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า มีนักทฤษฎีทางสังคมศาสตร์กลุ่มหนึ่งซึ่งพยายามอธิบายถึงสาเหตุของการรวมตัวของชนชาติกลุ่มน้อยในสังคมปัจจุบัน อรรถาธิบายของนักทฤษฎีกลุ่มนี้มีวิวัฒนาการมาจากแนว

ความคิดของนักมานุษยวิทยาชื่อ Barth (1969) ซึ่งยืนยันว่า ความแปรปรวนทางด้านนิเวศน์วิทยา (ecological variation) ก่อให้เกิดการแข่งขันในด้านการครอบครองทรัพยากรระหว่างสมาชิกต่างกลุ่มกัน เจ้าของทฤษฎีว่าด้วยการรวมตัวของชนชาติกลุ่มน้อยซึ่งมีรากฐานมาจากการแข่งขันกันนั้นมีอยู่หลายคนด้วยกัน (โปรดดู Hechter 1974, 1975, 1978, Gellner 1969; Mugan 1979, Bonacick 1972, และ Depres 1975 เป็นต้น) แต่งานวิจัยชิ้นนี้ได้นำเอาทฤษฎีของ Hannan (1979) มาเป็นกรอบ (framework) ในการศึกษาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมืองในชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู

ทฤษฎีของ Hannan ซึ่งเขาเรียกว่า Ecological-Competitive Perspective มีสาระสำคัญโดยย่อถึง Hannan มีความเชื่อเบื้องต้น (assumption) ว่าเอกลักษณ์ทางบ้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จริงยั่งยืน และไม่สามารถขจัดให้หมดสิ้นได้ แม้ว่าเอกลักษณ์ดังกล่าวอาจจะถูกเก็บกดไว้อย่างซ่อนเร้นภายใต้เงื่อนไขหนึ่ง แต่มันอาจจะถูกกระตุ้นขึ้นมาอีกได้เมื่อเงื่อนไขเปลี่ยนไป เอกลักษณ์อันใดในจำนวนหลายๆ อันจะถูกกระตุ้นหรือนำมาใช้เพื่อเป็นฐานในการรวมกลุ่มหรือเป็นเครื่องมือในการต่อรองเพื่อผล

ประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการ เช่น ถ้าหากว่าเอกลักษณ์บางอันที่ไม่สำคัญและแคบอยู่ในบรรดาสมาชิกเพียงไม่กี่คน ยังมีความมั่นคงอยู่ โอกาสที่เอกลักษณ์ซึ่งครอบคลุมมวลสมาชิกของกลุ่มได้มาก จะถูกนำมาใช้เป็นฐานของการรวมกลุ่มเพื่อการปฏิบัติการแบบรวมกลุ่ม (Collective actions) ก็มีน้อย และในทัศนะของ Hannan แล้ว เขาเห็นว่ากระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการลดความสำคัญของเอกลักษณ์ย่อยๆ (small-scale identities) และขณะเดียวกันกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมืองก็จะสร้างเงื่อนไขให้เอกลักษณ์บางประการของกลุ่มที่สามารถครอบคลุมสมาชิกได้มาก (large-scale identities) ถูกนำมาใช้เป็นฐานของการรวมกลุ่ม ข้อโต้แย้งของ Hannan ในเรื่องนี้คือว่า ในสภาพการณ์ทางการเมืองที่อำนาจของชุมชนคนกลุ่มน้อยมีความแตกต่างกับอำนาจของรัฐบาลกลางมาก ความพยายามของชุมชนคนกลุ่มน้อยที่จะเคลื่อนไหวปกป้องมิให้รัฐบาลกลางเข้ามามีอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ ตลอดจนวัฒนธรรมในชุมชนของตนก็จำเป็นต้องอาศัยการรวมกลุ่มที่มี

ขนาดใหญ่พอที่จะมีอำนาจต่อรองกับรัฐบาลกลางได้ การที่จะหาทางรวมกลุ่มให้มีขนาดใหญ่พอที่จะมีอำนาจการต่อรองกับรัฐบาลกลางได้นั้น ก็จำเป็นต้องหาฐาน (base) อะไรสักอย่างหนึ่งเพื่อให้การรวมตัวของชนกลุ่มน้อยเข้ามาเป็นสมาชิกได้กว้างขวาง แน่แน่นอนในสภาพเช่นนี้ เอกลักษณ์ที่สามารถครอบคลุมสมาชิกได้มากที่สุดก็จะถูกนำมาใช้แทนเอกลักษณ์ย่อยๆ ที่ครอบคลุมสมาชิกได้น้อย อย่างไรก็ตาม เอกลักษณ์ที่สามารถครอบคลุมสมาชิกของกลุ่ม ได้มากนั้น อาจจะเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ หรือฐานะทางเศรษฐกิจ (class) ก็ได้ ส่วนเอกลักษณ์อื่นใดจะถูกนำมาใช้เป็นฐานในการรวมตัวเพื่อการกระทำแบบรวมกลุ่ม (collective action) นั้นย่อมขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทางการเมืองและสังคมของสังคมนั้นๆ กล่าวโดยสรุปก็คือ กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมือง จะสร้างเงื่อนไขให้เอกลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของชนชาติกลุ่มน้อยในการที่จะนำมาใช้เป็นฐานของการรวมกลุ่มและการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อแข่งขันกับสมาชิกกลุ่มอื่น หรือต่อต้านการรุกรานและการครอบงำของรัฐบาลกลาง มองในแง่ของ Hannan หรือทฤษฎี

แล้ว กลไกที่สำคัญในการสร้างเงื่อนไขให้ชนกลุ่มน้อยหันมารวมตัวกันเข้าก็คือ กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมืองภายในประเทศ แต่ผู้เขียนเองกลับเห็นว่ากระบวนการพัฒนาทางการศึกษาก็น่าจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอันหนึ่งในอันที่จะเกื้อหนุนให้ชนกลุ่มน้อยหันมารวมตัวกันเข้าโดยใช้เอกลักษณ์ร่วมบางประการที่สามารถครอบคลุมสมาชิกได้มาก เหตุผลที่ผู้เขียนเห็นว่ากระบวนการพัฒนาทางการศึกษาสามารถสร้างเงื่อนไขให้ชนกลุ่มน้อยรวมตัวกันนั้นมีอยู่ใน 2 ลักษณะคือ ในบทบาทของการศึกษาในทางจุลภาค (micro effect) และบทบาทของการศึกษาในด้านโครงสร้าง (Structural หรือ macro effect) ในทางจุลภาคนั้นการศึกษาช่วยให้สมาชิกของชนกลุ่มน้อยได้รับรู้ถึงประวัติความเป็นมา (origin) ของชนเชื้อชาติตน และได้รับรู้ถึงสิทธิและการได้เปรียบเสียเปรียบของคนเชื้อชาติเดียวกับตนในสังคมนั้นๆ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ การศึกษาช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกของการเป็นสมาชิกของกลุ่มเชื้อชาติได้ในระดับหนึ่งเหมือนกัน ในด้านโครงสร้างนั้นระบบการศึกษาได้มีส่วนสร้างเงื่อนไขในการรวมกลุ่มของคนเชื้อชาติกลุ่มน้อยได้มาก ทั้งนี้เพราะว่าการขยายระบบการ

ศึกษาโดยรัฐเข้าไปในชุมชนกลุ่มน้อยนั้นเป็นการเข้าไปทำลายสถาบันการศึกษาแบบดั้งเดิม (elite production institution) ของเขา และในขณะเดียวกันก็เป็นการทำลายคุณค่าของการศึกษาแบบดั้งเดิมลงด้วย การที่จะเข้าใจถึงข้อโต้แย้งอันนี้ ได้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของการศึกษาในแง่โครงสร้างเสียก่อนว่า ระบบการศึกษานั้นไม่ว่าจะเป็นระบบแบบดั้งเดิม (indigenous system) หรือแบบทันสมัย (modern (western) system) หน้าที่ที่สำคัญอันหนึ่งของระบบการศึกษาก็คือ การกลั่นกรองหรือแบ่งแยก (screening) สมาชิกในสังคมออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่ม "ผู้มีการศึกษา" กับกลุ่ม "ผู้ไม่มีการศึกษา" หรืออาจจะเรียกว่า เป็นการแยกกลุ่มระหว่างกลุ่มชนที่จะเป็นชนชั้นผู้นำ (elites) กับกลุ่มชนที่เป็นคนธรรมดาทั่วไป (non-elites) นอกจากนั้นระบบการศึกษายังทำหน้าที่ให้ความชอบธรรม (legitimacy) ต่อการแบ่งแยกประเภทของสมาชิกในสังคมดังกล่าวด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อรัฐขยายระบบการศึกษามัยใหม่เข้าไปในชุมชนของชนชาติกลุ่มน้อย ความชอบธรรมของระบบการศึกษแบบดั้งเดิมของเขาก็ถูกสั่นคลอน และคุณค่าของการศึกษาในระบบดั้งเดิมก็ถูกลดค่า

ทั้งในด้านศักดิ์และสิทธิ์ลงอย่างสิ้นเชิง

ยิ่งกว่านั้นระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ที่รัฐขยายเข้าไปในชุมชนของชนชาติกลุ่มน้อยย่อมจะก่อให้เกิดสภาพของการแข่งขันกับระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมในแง่ของการถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม และการแก่งแย่งความจงรักภักดีระหว่างการเป็นสมาชิกของกลุ่มเชื้อชาติ (ethnic loyalties) กับการเป็นสมาชิกของรัฐ (national loyalties) เมื่อสภาพการณ์เป็นเช่นนั้น การขยายระบบการศึกษาสมัยใหม่โดยรัฐก็ย่อมได้รับการต่อต้านจากกลุ่มชนชั้นผู้นำในสังคมของชนชาติกลุ่มน้อยอย่างแข็งขัน เพื่อรักษาผลประโยชน์

ของตนไว้ ยุทธวิธีที่จะรวมตัวกันต่อต้านการขยายของระบบการศึกษาของรัฐก็คือ การรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรหรือขบวนการ และภายใต้เงื่อนไขเช่นนี้ การรวมกลุ่มโดยใช้เอกลักษณ์ที่ครอบคลุมสมาชิกได้มากย่อมมีประสิทธิภาพในการต่อต้านความพยายามของรัฐ จากเหตุผลดังกล่าวผู้เขียนจึงได้ขยายทฤษฎีของ Hannan เล็กน้อยด้วยการเพิ่มตัวแปรด้านการพัฒนาการศึกษาเข้าไปอีกหนึ่งตัว เพื่อจะนำเอาทฤษฎีนี้มาทดสอบแบบ empirical หากความเชื่อถือได้ในกรณีของชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในประเทศไทย

การออกแบบวิจัยและแหล่งข้อมูล

ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ถือเอาอำเภอ (จำนวนทั้งหมด 26 อำเภอ ใน 4 จังหวัด) เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (unit of analysis) การออกแบบงานวิจัย (design) นั้นได้ใช้วิธีการทั้งแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผสมผสานกัน ในส่วนที่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณนั้นได้ใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี 2502 ถึงปี 2522 โดยแบ่งช่วงของการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ช่วงคือ ปี 2503, 2508, 2513, 2518 และ 2522 แหล่งข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณ (quantitative data) ส่วนใหญ่ได้มาจากรายงานและบันทึกของทางราชการทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมการปกครอง กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัดและอำเภอ ในส่วนที่เป็นข้อมูลด้านเชิงคุณภาพ (qualitative data) นั้นได้จากเอกสารทางประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นของราชการและบันทึกของฝ่ายชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู ตลอดจนได้จากการสัมภาษณ์ และสังเกตผู้ให้ข้อมูล (informants)

ตัวแปร (variables) ที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์มีดังนี้

ก. ตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่

1. ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ (economic modernization)
2. ระดับการพัฒนาทางการเมือง (political modernization)
3. ระดับการพัฒนาทางการศึกษา (educational expansion)
4. สัดส่วนของการเข้าร่วมในระบบราชการของชนชาวมุสลิม
5. สัดส่วนของโรงเรียนปอเนาะ
6. จำนวนประชากรที่เป็นมุสลิม

ข. ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ

ระดับความเป็นเชื้อชาตินิยม (ethnic nationalism)

สำหรับการวัดค่าตัวแปรแต่ละตัวนั้น ได้ใช้ indicators ต่าง ๆ ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้ใช้
 - 1.1 จำนวนเปอร์เซ็นต์ของประชากรที่ไม่ทำอาชีพเกษตรกรรม
 - 1.2 จำนวนเปอร์เซ็นต์ของประชากรที่อยู่ใน "เขตเมือง" (urban population)
 - 1.3 จำนวนปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ในรอบปีต่อจำนวนประชากร
 - 1.4 จำนวนปริมาณน้ำประปาที่ใช้ในรอบปีต่อจำนวนประชากร
 - 1.5 จำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ต่อจำนวนประชากร
 - 1.6 จำนวนเครื่องรับโทรศัพท์ต่อจำนวนประชากร

Indicators เหล่านี้ได้นำเอาวิธีการแบบ Factor analysis มาสร้างเป็น Scale ขึ้นเพื่อเปรียบเทียบระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละอำเภอ

2. ระดับการพัฒนาทางการเมือง

ในงานวิจัยนี้ได้ให้คำนิยามทางทฤษฎี (conceptual definition) ของคำว่า การพัฒนาทางการเมือง (political development) แตกต่างไปจากคำนิยามของนักรัฐศาสตร์โดยทั่วไป ซึ่งมักจะมองถึงระดับของการพัฒนาระบบประชาธิปไตย (ตามแนวคิดของ Almond and Verba : 1963) หรือดูที่ความมั่นคงของสถาบันทางการเมือง (ตามแนวคิดของ Huntington : 1968) เหตุผลก็เพื่อให้ตรงกับ ความหมายที่ทฤษฎีของ Hannan กล่าวไว้ประ

การหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็เป็นการพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงในด้านความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับชุมชนรอบนอก (periphery) มากกว่าการพิจารณาถึงการพัฒนาทางการเมืองของประเทศโดยรวม ๆ เพราะฉะนั้นจึงได้อธิบายความหมายของการพัฒนาทางการเมืองในลักษณะการขยายตัวของรัฐบาลกลางเข้าครอบงำกิจการต่าง ๆ ภายในชุมชนภายนอก ว่า รัฐบาลกลางได้เข้าไปควบคุมกิจการต่าง ๆ ของชุมชนภายนอกในระดับใด โดยเฉพาะการควบคุมหน่วยการใช้กำลัง (physical coercion) ด้วยเหตุนี้ indicators ของการพัฒนาทางการเมืองในงานวิจัยชิ้นนี้คือ

2.1 จำนวนอัตรากำลังตำรวจต่อจำนวนประชากร

2.2 จำนวนข้าราชการต่อจำนวนประชากร (ยกเว้นตำรวจ หมอ และพยาบาล)

สำหรับ indicator อันแรกนี้มีได้รวมจำนวนทหารหรือกองกำลังอื่น ๆ ของรัฐบาลเข้าไปด้วย เพราะเหตุผลที่ว่าในกรณีของ 4 จังหวัดภาคใต้นี้ ตำรวจมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อกรณีของขบวนการแยกแผ่นดิน (หรือ ชก) ส่วนกำลังทหารหรือกองกำลังอื่น ๆ นั้นมีหน้าที่รับผิดชอบกับกิจกรรมของขบวนการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ฉะนั้น จึงได้เลือกเอาจำนวนอัตรากำลังตำรวจต่อประชากรมาเป็น indicator จากนั้นก็นำ indicators ทั้ง 2 ตัวนี้มาสร้างเป็น Scale โดยใช้วิธีการของ Factor Analysis เปรียบเทียบระดับการพัฒนาทางการเมืองของอำเภอหรือหน่วยของการวิเคราะห์

3. ระดับการพัฒนาหรือการขยายการศึกษา ตัวแปรนี้ได้ใช้จำนวนเงินงบประมาณทางการศึกษาต่อจำนวนประชากร (per capita) ต่อปี เป็น indicator

4. สัดส่วนของการเข้ามามีส่วนร่วมในระบบราชการของชาวมุสลิม ตัวแปรนี้ได้ใช้วิธีเรียกว่า Selectivity index (โปรดดูรายละเอียดใน Charlick 1978 และ Elliott 1975) การวัดก็กระทำโดยนำเอาจำนวนข้าราชการมุสลิมทั้งหมดมาหารด้วยจำนวนข้าราชการในอำเภอ ขั้นที่สองก็หาสัดส่วนของประชากรที่เป็นมุสลิมในอำเภอโดยการนำเอาจำนวนประชากรมุสลิมมาหารด้วยจำนวนประชากรทั้งอำเภอ ขั้นสุดท้ายนำมาหาค่า selectivity index โดยการนำเอาผลในขั้นที่หนึ่ง (สัดส่วนของข้าราชการมุสลิม) มาหารด้วยผลลัพธ์ในข้อที่สอง (สัดส่วนของประชากรที่เป็นมุสลิม)

5. สัดส่วนของโรงเรียนปอเนาะ ตัวแปรนี้ได้ใช้ indicator ที่เป็นผลมาจากการ

นำเอาจำนวนโรงเรียนปอเนาะมาหารด้วยจำนวนโรงเรียนรัฐบาลทั้งหมดในอำเภอรวมกับโรงเรียนปอเนาะ

6. *ความเป็นเชื้อชาตินิยม* (ethnic nationalism) ตัวแปรนี้ได้ถือเอาจำนวนครั้งของกิจกรรมที่กลุ่มขบวนการมุสลิม (BNPP, BRN และ PULO) กระทำต่อฝ่ายรัฐบาล ซึ่งรวมถึงการโจมตีสถานีตำรวจ การเผาโรงเรียน การจับตัวข้าราชการเรียกค่าไถ่ ฯลฯ ที่เกิดขึ้นในรอบปี ผู้เขียนตระหนักดีว่า indicator ของตัวแปรนี้ค่อนข้างหยาบมาก เพราะขาดข้อมูลที่จะเอ่ยกว่า เป็นต้นว่า ขนาดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งทั้งในแง่ทรัพย์สินและชีวิต ดังที่ Rule and Tilly (1965) เคยใช้ในการศึกษากรณีการเกิดจลาจลในประเทศฝรั่งเศส

ข้อสมมติฐาน (Hypotheses)

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ตั้งข้อสมมติฐานไว้ดังนี้

1. *ความเป็นเชื้อชาตินิยม* (ethnic nationalism) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ
2. *ความเป็นเชื้อชาตินิยม* มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการพัฒนาทางการเมือง
3. *ความเป็นเชื้อชาตินิยม* มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการพัฒนาทางการศึกษา
4. สัดส่วนการเข้ามีส่วนร่วมของชาวมุสลิมมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับความ *เป็นเชื้อชาตินิยม*
5. สัดส่วนของโรงเรียนปอเนาะมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับ *ความเป็นเชื้อชาตินิยม*

เฉพาะสมมติฐานข้อที่ 1, 2 และ 3 เท่านั้นที่คงอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีของ Hannan ส่วนข้อสมมติฐานข้อ 4 และ 5 นั้น เป็นความสนใจพิเศษของผู้เขียนจึงได้นำเข้ามาไว้ในสมการเพื่อการวิเคราะห์ด้วย สมการสำหรับการคำนวณหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคือ

$$Y = \alpha + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \beta_3 x_3 + \beta_4 x_4 + \beta_5 x_5 + \beta_6 x_6 + \beta_7 x_7 + e$$

ในขณะ

Y = จำนวนครั้งของกิจกรรมที่กระทำโดยขบวนการแยกดินแดน (separatist activity) ในช่วงปี 2503-2522

α = ค่าคงตัว

β = ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัว

x_1 = ระดับการพัฒนาการศึกษา

x_2 = ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ

x_3 = ระดับการพัฒนาทางการเมือง

x_4 = สัดส่วนของการเข้าร่วมในระบบราชการของชาวมุสลิม

x_5 = สัดส่วนของโรงเรียนปอเนาะ

x_6 = จำนวนประชากรมุสลิม

x_7 = เป็น dummy variable ที่ใช้สำหรับกลุ่มปัญหาอันอาจจะเกิดจาก Year-Specific Effect

e = unobserved disturbances หรือ error

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ได้ใช้วิธีการทางสถิติแบบการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แต่ละแบบ (model) ของการคำนวณหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนั้นได้นำเอาวิธีการที่เรียกว่า Pooling Cross-sections and Time Series มาใช้ รูปแบบของการคำนวณแบบนี้กระทำโดยการนำเอาจำนวนหน่วยของการวิเคราะห์ทั้งหมด (จำนวน N) มาคูณกับจำนวนช่วงของเวลา (T) ซึ่งในกรณีนี้จะได้เท่ากับ $26 \times 5 = 130$ นั่นก็คือ จำนวน $N = 130$ วิธีการแบบ Pooling Cross-sections and Time Series นี้ถือว่าเป็นวิธีที่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (efficient) และไม่มีความลำเอียง (unbiased) เพราะได้นำเอาค่าตัวของตัวแปรทั้งในรูปของ cross-sectional และ Temporal variation มาคิดคำนวณพร้อม ๆ กันในสมการเดียวกัน ปัญหาอัน autocorrelation และ heteroscedasticity ก็ได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน (โปรดดูการอภิปรายที่ละเอียดใน Hannan and Young : 1977)

สำหรับวิธีการคำนวณหาความสัมพันธ์นั้น ได้ยึดเอาวิธีการที่เสนอแนะโดย Parks (1967)

ในส่วนที่เป็นการวิเคราะห์แบบเชิงคุณภาพ (qualitative) นั้น ข้อมูลได้มาจากการศึกษาอย่างลึก (indepth case study) ของอำเภอตะลุมพันธ์ (สายบุรี) อำเภอรามัน และอำเภอละงู อำเภอทั้งสามนี้อาจถือเป็นตัวแทนของกลุ่มอำเภอที่มีระดับของความเป็นชาตินิยมสูง ปานกลาง และต่ำได้ เพราะในการเลือกอำเภอมาศึกษาอย่างลึกได้พิจารณาถึงระดับความเป็นเชื้อชาตินิยมเป็นเกณฑ์ในการเลือก

วิธีการที่ใช้ในการวิจัยแบบนี้ได้ใช้ 2 วิธี คือ

1. วิธีเข้าร่วมสังเกตการณ์ (participant observation) โดยผู้ศึกษาได้เข้าไปอาศัยอยู่ในท้องที่ที่ทำการศึกษาระยะเวลาประมาณ 10-12 สัปดาห์ โดยเข้าไปสร้างความคุ้นเคยและสนิทสนมกับสมาชิกทุกระดับ (build rapport) แล้วความหาตัวผู้ที่จะให้ข้อมูล (informants) ตลอดจนการสังเกตความเป็นไปต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นนั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา

2. วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (non-structured interview) โดยการพูดคุยสนทนาวินิจฉัยกับสมาชิกทั่วไปของท้องถิ่นและผู้ให้ข้อมูล (informants) ที่เลือกสรรแล้ว

ในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (qualitative) นี้ได้วางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับแบบเชิงปริมาณ (quantitative) นั่นคือพยายามพิจารณาตัวแปรหลักอันเป็นตัวแปรต้น โครงสร้าง structural factors มากกว่าที่จะพิจารณาลักษณะส่วนย่อย (micro factors)

ปัญหาเรื่องความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์

ปัญหาในด้านความเชื่อถือได้ของข้อมูลประเภทเชิงปริมาณ (quantitative data) ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับการกระทำแบบรวมกลุ่มทางการเมือง และมีลักษณะรุนแรง

(violent collective actions) เป็นเรื่องที่นักวิจัยควรจะได้ตระหนัก ทั้งนี้เพราะว่าการศึกษาดังปรากฏการณ์เหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ได้รับการบันทึกไว้ทางหน้าหนังสือ

พิมพ์หรือตามรายงานของทางราชการ ก็คงที่เราทราบกันอยู่ทั่วไปแล้วว่า การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์โดยทั่วไป ทั้งในประเทศที่เจริญแล้ว และในประเทศด้อยพัฒนามักจะคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริงอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไกลจากเมืองใหญ่ด้วยแล้ว รายงานข่าวทั้งหลายมักจะไม่ตรงกับความเป็นจริง ปัญหาในนักวิชาการน่าจะได้ระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลมักจะกระทำได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลในอดีต

ในขณะที่ความลำเอียงของการเสนอข่าวของสื่อสารมวลชน ประเภทหนังสือพิมพ์ทั้งในแง่ของการเลือกข่าวที่จะเสนอ การเสนอข่าวที่คลาดเคลื่อนและการตีความเนื้อข่าวอย่างลำเอียง เป็นที่ยอมรับกันว่ามีอยู่จริง ข้อมูลที่ได้จากรายงานและบันทึกของทางราชการก็ยังต้องระมัดระวังให้มาก เพราะความลำเอียงในการบันทึกหรือรายงานนั้นย่อมมีอยู่มากโดยเฉพาะในกรณีความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลกลาง นอกจากนั้นปัญหาความคลาดเคลื่อนของข้อมูลยิ่งเลวร้ายมากลงไปอีกสำหรับประเทศที่ระเบียบการเก็บข้อมูลยังไม่เป็นมาตร

ฐาน ในกรณีของงานวิจัยชิ้นนี้ ปัญหาเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทราบกันไว้ เพราะข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ได้มาจากรายงานและบันทึกของทางราชการเป็นส่วนใหญ่ แม้ผู้วิจัยจะพยายามตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเหล่านี้ ก็กระทำได้ในขอบเขตที่จำกัดมาก เชื่อว่าข้อมูลทางด้านจำนวนเหตุการณ์รุนแรงที่กระทำโดยฝ่ายขบวนการมุสลิมจะได้รับการบันทึกไว้อย่างลำเอียง และความลำเอียงนี้อาจจะอยู่ในลักษณะเกินจริง หรือน้อยกว่าความจริงก็ได้ทั้งสองประการ กล่าวคือในบางท้องที่ผู้บันทึก (เพื่อรายงานผู้บังคับบัญชาชั้นสูง) อาจจะเกรงว่า การรายงานเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองในท้องที่ที่ตนรับผิดชอบว่าเกิดขึ้นมาก และบ่อยครั้งอาจจะเป็นผลเสียต่อความก้าวหน้าทางการงานของตนเองได้ในกรณีนี้การบันทึกเหตุการณ์ก็อาจจะบันทึกไว้น้อยกว่าที่เป็นจริง ในบางกรณีผู้บันทึกอาจจะมีเป้าหมายด้านอื่น จึงบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไว้เกินจริงเพื่อหวังจะได้งบประมาณเพิ่มในการปราบปราม ดังนั้นเป็นต้น นอกจากนั้นข้อมูลเกี่ยวกับอัตรากำลังตำรวจและข้อมูลด้านอื่น ๆ ก็อาจจะมี ความคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง เพราะการเก็บรักษารายงานของทางราชการในอดีตมิได้

ผลของการวิจัย

ก. ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative Analysis) มีดังนี้

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง
ตัวแปรต่าง ๆ กับจำนวนกิจกรรมการแยกดินแดน
ของขบวนการแยกดินแดนในปี 2503-2522

ตัวแปรต้น	b	Standard Error	Beta (B)
การพัฒนาการศึกษา	.01	.008	.25
การพัฒนาเศรษฐกิจ	-.09	.17	-.07
การพัฒนาทางการเมือง	.16	.41	.05
สัดส่วนของการเข้าร่วมในระบบ			
ราชการของชาวมุสลิม	3.9	4.81	-.08
จำนวนประชากรมุสลิม	.0007	.0001	.16
สัดส่วนโรงเรียนปอเนาะ	8.66	7.25	.17
Year Specific Effect	-.15	.59	-.09
Constant	-.37		

$N = 26, T = 5$

Method of parameter estimates : Parks (1967)

Transformed Regression m.s.c. = .16

m.s.c. Degree of Freedom = 122

กระทำอย่างเป็นระบบที่คืบคั้น

ในส่วน of ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ผู้วิจัยก็มีความตระหนักถึงความ เป็นไปได้อาจจะได้ข้อมูลที่ลำเอียง เพราะ ภายใต้อาณัติการที่ขัดแย้งทางการเมือง ของชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลกลางนั้น โอกาส ที่การให้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริงอาจ เป็นไปได้มาก (โปรดดูการอภิปรายปัญหา นี้ใน Saihoo : 1978)

ด้วยความตระหนักในปัญหาที่สำคัญนี้

ผู้วิจัยได้พยายามตรวจสอบข้อมูลเท่าที่จะ สามารถทำได้ และในการหาข้อมูลเชิงคุณภาพก็ ได้พยายามสร้าง rapport ที่ดีกับ Key informants. นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลก็ได้ นำเอาวิธีการทางสถิติที่ค่อนข้างซับซ้อน มาช่วยลดความบกพร่องที่อาจจะมีมาจากข้อมูลอีกทอดหนึ่ง แม้กระนั้นก็ตาม ผลสรุปของการวิจัยชิ้นนี้ ก็ควรจะได้รับการพิจารณาไตร่ตรองกันอย่างจริงจังจากผู้รู้ต่อไป

จากตารางข้างบนเราอาจจะตีความหมายได้ดังนี้ คือ

1. การพัฒนาการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก (positive relationship) กับ จำนวนของเหตุการณ์แยกดินแดน (separatist activity) การที่การพัฒนาการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับจำนวนเหตุการณ์การแยกดินแดน ก็อาจจะตีความหมายได้ว่ายังมีการขยายการศึกษาของรัฐเข้าไปในดินแดนส่วนนี้มาก จำนวนของกิจกรรมการต่อต้านที่แสดง จุดมุ่งหมายเพื่อการแยกดินแดนของชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ผลของการวิเคราะห์นี้จะสนับสนุนข้อสมมุติฐานที่วางไว้พอสมควร
2. การพัฒนาเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ (negative relationship) กับ จำนวนกิจกรรมของกลุ่มขบวนการแยกดินแดน (separatist activity) นั่นก็หมายความว่า ยิ่งท้องถิ่นหรืออำเภอมีการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น จำนวนกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายต่อต้านรัฐบาลของขบวนการแยกดินแดนจะมีน้อยลง ผลของการวิเคราะห์นี้ไม่สนับสนุนข้อสมมุติฐานที่วางไว้
8. การพัฒนาทางการเมืองมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับจำนวนกิจกรรมของ ขบวนการแยกดินแดนแต่ค่าความสัมพันธ์ต่ำมาก ซึ่งอาจจะตีความหมายได้ว่าตัวแปรทั้งสอง ตัวนี้แทบจะไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ซึ่งขัดกับข้อสมมุติฐานที่วางไว้

4. สัดส่วนของการเข้าร่วมในระบบราชการของชาวมุสลิม มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับจำนวนกิจกรรมของกลุ่มขบวนการแยกดินแดน นั่นก็อาจจะตีความได้ว่า ถ้าสัดส่วนของชนชาวมุสลิมได้เข้าร่วมในระบบราชการมากขึ้น จำนวนกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายต่อต้านรัฐบาล (separatist activity) จะลดน้อยลง

5. สัดส่วนของโรงเรียนปอเนาะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก (positive relationship) กับจำนวนกิจกรรมของขบวนการแยกดินแดน ซึ่งอาจจะตีความได้ว่า ท้องที่ที่มีสัดส่วนของโรงเรียนปอเนาะสูง จำนวนกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายต่อต้านรัฐบาลของขบวนการแยกดินแดนมีจำนวนสูงขึ้น

6. ขนาดของจำนวนประชากรมุสลิมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับจำนวนกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายแยกดินแดนของขบวนการแยกดินแดน แต่ค่าความสัมพันธ์ไม่สูงนัก ซึ่งอาจตีความได้ว่าท้องที่ใดที่มีขนาดของจำนวนประชากรมุสลิมมาก จำนวนกิจกรรมของขบวนการแยกดินแดนจะมีมาก

มีประเด็นสำคัญที่น่าพิจารณา และอภิปรายเพิ่มเติมจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณอยู่อย่างน้อย 3 ประเด็นคือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับจำนวนกิจกรรมที่กระทำโดยขบวนการแยกดินแดน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางการเมืองกับจำนวนกิจกรรมที่กระทำโดยขบวนการแยกดินแดน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของประชากรมุสลิมกับจำนวนกิจกรรมที่กระทำโดยขบวนการแยกดินแดน

ประเด็นที่หนึ่ง การที่ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับจำนวนกิจกรรมของขบวนการแยกดินแดนอยู่ในลักษณะเป็นเชิงลบ น่าจะมีความเป็นไปได้ อยู่ 2 ประการ ประการแรก คือ ความสัมพันธ์นั้นเป็นจริงในความเป็นจริง (reality)

นั่นคือ การพัฒนาทางเศรษฐกิจสามารถสร้างเงื่อนไขที่ทำให้กิจกรรมที่กระทำโดยมีจุดมุ่งหมายต่อต้านรัฐบาลของขบวนการแยกดินแดนมีจำนวนลดน้อยลง ประการที่สอง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้เป็นความสัมพันธ์ไม่เป็นจริง (spurious

relation) ข้อกังขา^๕ อาจจะคลี่คลายลงเมื่อได้พิจารณาถึงข้อมูลเชิงคุณภาพที่จะกล่าวในตอนต่อไปแต่ในขั้นนี้ ใคร่ขอตั้งข้อสังเกตไว้กันว่า ความสัมพันธ์ในเชิงลบของตัวแปรทั้งสองตัวนี้ อาจเป็นผลมาจากลักษณะของกิจกรรม (nature of activities) ของขบวนการแยกดินแดนที่นำมาวิเคราะห์และเงื่อนไขทางการเมืองในช่วงเวลาทำงานวิจัยครอบคลุม ดังจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่ากิจกรรมที่นำมาวิเคราะห์กระทำโดยขบวนการแยกดินแดนและแสดงจุดมุ่งหมายค่อนข้างแน่ชัดที่จะเรียกร้องความเป็นอิสระทางการเมืองจากรัฐบาลไทย แต่กิจกรรมที่นำมาศึกษาเป็นกิจกรรมประเภทรุนแรง หรือ "ก่อการร้าย" อันได้แก่การเผาโรงเรียน การเผาสด้านที่ราชการ ตลอดจนการโจมตีกองกำลังตำรวจ ซึ่งกิจกรรมประเภทนี้โดยธรรมชาติแล้วมักจะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่เป็นป่าเขาหรือชุมชนอื่นๆ นอกจากนั้นเงื่อนไขทางการเมืองในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา (2503-2522) ก็ไม่เปิดโอกาสให้ขบวนการแยกดินแดนได้กระทำการกิจกรรมประเภทนี้ในเขตชุมชนใหญ่หรือชุมชนเมืองมากนัก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กิจกรรมประเภทนี้เกิดขึ้นบ่อยในท้องที่ที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจต่ำ อันเป็นผลให้ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร

สองตัวนี้อยู่ในเชิงลบ

ประเด็นที่สอง การที่ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางการเมืองกับจำนวนกิจกรรมที่กระทำโดยขบวนการแยกดินแดนอยู่ในลักษณะที่ไม่ค่อยสัมพันธ์กันเช่นนั้น ก็อาจตีความได้ 2 ประการ เช่นกันคือ ประการแรก ในความเป็นจริง การพัฒนาทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนกิจกรรมที่กระทำโดยขบวนการแยกดินแดน ประการที่สอง การวิเคราะห์เชิงประมาณคลาดเคลื่อนเพราะเหตุมาจากการใช้ indicators ที่ไม่สะท้อนให้เห็นถึงความหมายอันแท้จริงของการพัฒนาทางการเมืองที่ทฤษฎีกล่าวไว้ ข้อกังขานี้จะคลี่คลายลงเช่นกันเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลเชิงคุณภาพที่จะได้กล่าวในตอนต่อไป

ประเด็นที่สาม การที่ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของประชากรมุสลิมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับจำนวนกิจกรรมของขบวนการแยกดินแดนนั้น ค่าของความสัมพันธ์อาจจะอยู่ในลักษณะไม่จริง (spurious relation) ซึ่งเป็นผลมาจากประเด็นที่ได้อภิปรายในประเด็นที่ 1 กล่าวคือ เมื่อกิจกรรมของขบวนการแยกดินแดนที่นำมาวิเคราะห์ส่วนมากเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในท้องที่ก้นดาร์ หรือชุมชนอื่นๆ ก็ย่อมเป็น

การแน่นอนว่าในท้องที่เหล่านั้นจะมีขนาดจำนวนประชากรมุสลิมสูง เพราะประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทนั้นเป็นชาวมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ประชากรในเมืองมักจะเป็นคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีน เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองจึงอยู่ในลักษณะบวก

นอกจากประเด็นทั้งสามดังกล่าวแล้วยังมีสิ่งที่น่าตระหนักอีกอย่างหนึ่ง คือ ผลของการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณนี้ ปรากฏเป็นที่แจ้งว่าสมการที่นำมาวิเคราะห์นั้นสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม (variation in the dependent variable) ได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น (หมายถึงว่ามี unexplained variance อยู่มาก) จึงทำให้น่าพิจารณาว่า นอกเหนือจากข้อบกพร่องทางด้านวิธีการวัด (measurement errors) และการใช้ indicators ไม่เหมาะสม ตลอดจนข้อบกพร่องอันเกี่ยวเนื่องกับวิธีการทางสถิติแล้ว ระดับของความเป็นเชื้อชาตินิยม (ethnic nationalism) ในบรรดาชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูที่เกิดขึ้นนั้นมีเหตุมาจากองค์ประกอบอื่น ๆ ทั้งที่เป็นองค์ประกอบภายในและภายนอกประเทศ ที่มีได้นำมาใส่ไว้ในสมการการวิเคราะห์นั้น เช่น การเคลื่อนไหวของขบวนการของชนกลุ่มน้อย

ในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศมุสลิมอาจจะส่งผลทำให้ชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูใน 4 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยได้ตระหนักถึงสิทธิและสภาพความเป็นอยู่ของตนแล้วหันมารวมตัวกันเข้าเพื่อเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองแบบประเทศอื่นก็ได้ (ดูความคึกคักใน Wallerstein 1974 ; Tilly 1975 ; Meyer and Hannan 1979) นอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะองค์ประกอบภายใน เช่น ความสามารถและบทบาทของชนชั้นผู้นำในท้องที่ (ดู Fishman 1968) หรือ ความพร้อมทางด้านทรัพยากรที่ใช้ในการรวมกลุ่ม และเคลื่อนไหว (ดู McCarthy et al 1979) หรือบทบาทของวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ (ดู Mazrui 1969) หรือ บทบาทของสถาบันทางสังคมอื่น ๆ (ดู Breton 1964) หรือ เป็นเพราะเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์ (ดู Verderoy 1970) เป็นต้น

ข. ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (qualitative Analysis)

จากการศึกษาเฉพาะกรณีอย่างลึก (in-depth case study) ในอำเภอตะลุมพันธ์ อำเภอรามัน และอำเภอละงู โดยเน้นถึงประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการด้านโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและการศึกษา ตลอดจนภาษา วัฒนธรรม และความสัมพันธ์กับรัฐบาลกลาง (ไทย) พบว่า ความเป็นเชื้อ

ชาตินิยม (ethnic nationalism) ของชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูนั้นมิได้มีแค่เฉพาะด้านที่วัดได้ตามเชิงปริมาณ (quantifiable dimensions) เท่านั้น แต่ความเป็นเชื้อชาตินิยมนี้ยังได้แสดงออกในด้านอื่นที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นเชิงปริมาณได้อีกมาก เช่นการให้การสนับสนุนต่อขบวนการแยกดินแดนในด้านการให้ทรัพย์สินเงินทอง การช่วยเหลือข่าวสารการเผยแพร่แนวความคิดของขบวนการและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบระดับท้องถิ่น (เป็นสภาเทศบาลและสภาจังหวัดเป็นอาทิ)

นอกจากนี้การวิเคราะห์ยังพบอีกว่าความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู และวิวัฒนาการทางการเมืองในสังคมไทยได้สร้างเงื่อนไขให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนชาวมุสลิมกับรัฐบาลกลางขึ้น การครอบงำทางการเมืองของรัฐบาลกลางที่มีต่อชุมชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการสร้างเงื่อนไขให้ชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูไม่พอใจ และพยายามรวมกลุ่มกันเพื่อการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลไทย การตัดทอนอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองชาวมุสลิมดั้งเดิม (เช่นเจ้าเมืองต่าง ๆ) มีผลอย่างสำคัญในการเริ่มความขัดแย้งในยุค

ต่อ ๆ มา และความขัดแย้งอันนี้เป็นผลมาจากการเข้าครอบงำทางการเมืองของรัฐบาลกลางต่อชุมชนมุสลิมในดินแดนนี้ได้ถูกเงื่อนไขทางการพัฒนาเศรษฐกิจและการขยายการศึกษาของรัฐตอกย้ำให้ความขัดแย้งมันขยายขอบเขตและระดับมากยิ่งขึ้น ความแตกต่างของระดับความเป็นเชื้อชาตินิยมของชุมชนต่าง ๆ ในดินแดนส่วนนี้ มีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเงื่อนไขด้านโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและการศึกษาของท้องถิ่นมาก จากการศึกษาพบว่าอำเภอใดที่เคยมีโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและการศึกษามั่นคงมาก่อนการเข้าไปครอบครองอย่างสมบูรณ์ของไทย ในอำเภอนั้นระดับของความเป็นเชื้อชาตินิยมของชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจะมีสูงเพราะการเคลื่อนไหวทางการเมือง (political mobilization) เพื่อการรวมกลุ่มต่อต้านรัฐบาลกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ในแง่ของโครงสร้างทางเศรษฐกิจก็เช่นเดียวกัน การวิเคราะห์พบว่าอำเภอใดที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจเคยมีความมั่นคงมาก่อน หรือมีชนชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูเป็นผู้คุมผลประโยชน์อยู่ก่อน การขยายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบใหม่เข้าไปในท้องถิ่นนั้น การแข่งขันและการต่อต้านย่อมมีสูง

องค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีส่วน^๕เกื้อหนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการรวมตัวเพื่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในท้องถิ่น ก็คือ บทบาทของผู้นำในชุมชน และความพร้อมทางด้านการพยาบาลต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวภาษาก็เป็นองค์ประกอบอีกอันหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนมุสลิมเชื้อสายมลายูบางแห่ง (สตูลเป็นอาทิ) มีระดับของความเป็น^๕เชื้อชาตินิยมต่ำ

จะเห็นได้ว่า ถ้าหากได้พิจารณาการวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ทฤษฎีของ Hannan หรือ Ecological-Competitive Perspective จะมีประโยชน์ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง ในเขต 4 จังหวัดภาคใต้ของไทยได้ดีพอสมควร แต่แต่ละทฤษฎี^๕ก็ยังมียุทธปัจจัยที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอีกมาก เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชุมชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลกลางของประเทศในแถบอื่น ๆ

บทสรุป

บทสรุปจากการศึกษาวิจัย^๕ขั้นนี้ก็คือ นโยบายดังเดิมตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่ากระบวนการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐ-

กิจและการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างบูรณาการทางการเมือง (political integration) และการผสมผสานทางวัฒนธรรม นั้น น่าจะได้พบทวนกันอย่างจริงจัง เพราะการศึกษาวิจัย^๕ขั้นนี้ (แม้จะมีข้อจำกัดอยู่มาก) ได้ชี้ให้เห็นค่อนข้างชัดถึงผลลัพธ์ของกระบวนการพัฒนาที่ได้ดำเนินมา กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ กระบวนการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษาที่ได้ดำเนินมาในมาในรอบหลายทศวรรษ^๕ได้สร้างเงื่อนไขให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าความเป็น^๕เชื้อชาตินิยม (ethnic nationalism) ขึ้นในชุมชนของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู แทนการเกิดการบูรณาการทางการเมืองที่รัฐมุ่งหวังไว้ แน่นอนมันอาจจะไม่ตรงความเป็นจริงนัก หากจะเหมาเอาว่ากระบวนการพัฒนาอย่างเดียว เป็นต้นเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชุมชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลกลาง เพราะในหลาย ๆ กรณี กระบวนการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจและการศึกษาก็สามารถสร้างเงื่อนไขให้เกิดบูรณาการทางการเมืองได้ ในที่นี้ผู้เขียนเพียงแค่เสนอว่าภายในเงื่อนไขบางประการ (ดังที่ได้อภิปรายมาแล้ว) กระบวนการพัฒนาอาจจะสร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ของรัฐบาล (unintended outcomes) เพราะ

ฉะนั้นการวางแผนนโยบายการพัฒนาประเทศ ภายใต้สภาพการณ์ที่มีชุมชนกลุ่มน้อยเกี่ยวข้องอยู่ด้วยแล้ว น่าจะเกิดผลที่ดีกว่าถ้าหากได้มีการพัฒนากันอย่างรอบคอบ และจริงจัง ในด้านโครงสร้างทางวัฒนธรรม (ในความหมายเชิงมานุษยวิทยานั้นคือ โครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนวัฒนธรรม ภาษา) ของชุมชนคนกลุ่มน้อยนั้น โดยการยอมรับความสำคัญของระบบโครงสร้างแบบดั้งเดิมของชุมชน และที่สำคัญกว่านั้นก็คือ ความเชื่อที่ว่า การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีบูรณาการทางการเมือง และการผสมผสานทางวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศเสียก่อนนั้น น่าจะต้องประเมินกันอย่างจริงจัง เพราะแท้ที่จริงแล้วความเชื่อดังกล่าวอาจมีพื้นฐานมาจากการเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมตนเองเป็นพิเศษกว่าของผู้อื่น (ethnocentrism) ก็ได้

ข้อสรุปอีกประการหนึ่งที่ได้จากการวิจัย^๕ นั้นก็คือว่ารูปแบบและเนื้อหาของระบบการเมืองของรัฐอาจจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อลักษณะและขอบเขตของความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชุมชนคนกลุ่มน้อย

กับรัฐบาลกลางได้เช่นกัน ในประเทศที่ระบบการปกครองเป็นประชาธิปไตยทั้งรูปแบบและเนื้อหาเปิดโอกาสให้ตัวแทนของชุมชนกลุ่มน้อยเข้ามามีส่วนในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ และมีแนวทางของการต่อสู้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มโดยเสรี ลักษณะของความขัดแย้งในรูปแบบของความรุนแรงอาจมีน้อยกว่าประเทศที่มีระบบการเมืองแบบเผด็จการ ซึ่งภายใต้เงื่อนไขทางการเมืองที่ไม่เปิดโอกาสให้ตัวแทนของชุมชนคนกลุ่มน้อยได้แสดงออกถึงความเดือดร้อนและความต้องการของกลุ่มอย่างถูกต้องตามกฎหมายและต่างมีเสรีภาพ พวกเขาก็คงจะไม่มีทางเลือกอื่นใดดีไปกว่าการดำเนินการต่อสู้แบบใต้ดิน หรือ ใช้วิธีการรุนแรงด้วยเหตุนี้ถ้าหากรัฐบาลมีความจริงจังในการพัฒนาประเทศเพื่อกลายทุกข์และบำรุงสุขให้แก่ปวงประชาราษฎร์อย่างจริงจังโดยให้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์จริงแล้วไซ้ร้ นโยบายเกี่ยวกับชุมชนคนกลุ่มน้อยที่ดำเนินอยู่ควรจะได้รับ การประเมินอย่างรอบรู้และจริงจัง

อ่าน “เอเชียปริทัศน์”
วารสารทางวิชาการเอเชีย

บรรณานุกรมอ้างอิง

Barth, F.

1969 *Ethnic Groups and Boundaries*. Little Brown, Boston.

Bonacich, R.

1972 "A Theory of Ethnic Antagonism : The Split-Labor Market," *American Sociological Review*. 37.

Breton, R.

1964 "Institutional Completeness of Ethnic Communities and the Personal Relations of Immigrants," *American Journal of Sociology*. 70.

Charlick, B.

1978 "Access to 'elite' Education in the Ivory Coast : The Importance of Socio-economic Origins," *Sociology of Education* 51.

Charsley, R.

1974 "The Formation of Ethnic groups," in A. Cohen (ed.), *Urban Ethnicity*, Tavistock, London.

Cohen, A.

1969 *Custom and Politics in Urban Africa*. University of California Press, Berkley.

Depress, A.

1975 "Ethnicity and Resource Competition in Guyanese Society," in Depress (ed.), *Ethnicity and Resource Comptition in Plural Societies*, Mouton Publishers, The Hague.

- Deutsch, K.
1961 "Social Mobilization and Political Development," *Amerian Political Science Review* 60.
- Elliott, C.
1975 *Patterns of Poverty in the Third World: A Study of Social and Economic Stratification*. Praeger Publishers, New York.
- Esman, M. (ed.)
1977 *Ethnic Conflict in the Western World*. Cornell University Press, New York.
- Fishman, J.
1972 *Language and Nationalism. Two Integrative Essays*. Newbury House Publishers, Massachusetts.
- Gellner, E.
1969 *Thought and Change*. University of Chicago Press.
- Gothamsarn, Pan-ngam
1976 *Administration System of the Seven Southern States During the Reign of King Rama V (1868-1910) (in Thai)*. Unpublished Master Thesis, Chulalongkorn University, Bangkok.
- Haemindra, Nantawan
1976-7 "The Problem of the Thai-Muilims in the Four Southerm Province of Thailand," Parts 1 & 2 *Journal of Southeast Asian Studies*.
- Hannan, M.
1979 "The Dynamics of Ethnic Boundaries in Modern States," in J. Meyer and M. Hannan (ed.), *National Development and the World System*. University of Chicago Press.

Hannan, M. and A. Young

- 1978 "Estimation in Panel Models : Results on Pooling Cross-sections and Time-series," in D. Heise (ed.), *Sociological Methodology 1977*. Jossey-Bass, San Francisco, California.

Hechter, M.

- 1974 "The Political of Ethnic Change," *American Journal of Sociology* 79 : 5

Hechter, M.

- 1975 *Internal Colonialism: The Celtic Fringe in British National Development, 1536-1966*. University of California, Berkeley.

Huntington, S.

- 1968 *Political Order in Changing Societies*, Yale University Press, New Haven.

Khleif, B.

- 1979 "Language as Identity : Toward an Ethnography of Welsh Nationalism," *Ethnicity* 6.

Lipset, S. and S. Rokkan (eds.)

- 1967 *Party Systems and Voter Alignments*. The Free Press.

McCarthy, J. and M. Zald

- 1979 *The Dynamics of Social Movements, Resource Mobilization, Social Control, and Tactics*. Winthrop Publishers, Inc. New York.

Marx, K.

- 1967 *Capital I* International Publishers, New York.

Mazrui, A.

- 1975 "The African University as a Multinational Corporation : Problems of Penetration and Dependency," *Harvard Educational Review* 45.

- Meyer, J.
1977 "The Effects of Education as Institution," *American Journal of Sociology* 83 : 1
- Mughan, A.
1979 "Modernization and Regional Relative Deprivation : Towards a Theory of ethnic conflict," in L.J. Sharpe (ed.) *Centralist Trends in Western Democracies*. Sage Publications, London.
- Parks, R.
1967 "Efficient estimate of a system of Regression equations when disturbances are both serially and contemporaneously correlated," *American statistical Association Journal* (june).
- Rokkan, S.
1970 *Citizens, Elections, Parties*. David McKay, New York.
- Rule, J. and C. Tilly
1972 "1830 and the Unnatural History of Revolution," *The Journal of Social Issues*. 28 : 1
- Saihoo Pattaya
1978 *Some Theoretical Question in the Analysis of Cultural Conflicts*. Paper presented at the Asian Colloquium on Culture Conflicts, Tokyo, Japan.
- Suhrke A.
1977 "Loyalists and Separatists : The Muslim in Southern Thailand," *Asian Survey*. 18 : 3
- Suthasasana, Arong
1976 *Conflicts in Four Southern Provinces*. (in Thai), Pitakpracha Press, Bangkok.
- Teeuw, A. and D. Wyatt
1970 *Hikayat Pattani : The Story of Pattani*. Vol. 1 & 2 Martinus Hijhoff, The Hague.

Thomas, M.

- 1975 *Political Violence in the Muslim Provinces of Southern Thailand*. Occasional Paper No. 28, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore.

Tilly, C.

- 1965 *Measuring Political Upheaval*. Princeton University Press, Princeton.

Tilly, C.

- 1975 "Revolution and Collective Violence," in F. I. Greenstein and N.W. Polsby (eds.), *Handbook of Political Science*. Vol. 3, Addison-Wesley.

Vella, W.

- 1955 *The Impact of the West on Government in Thailand*. University of California Publications in Political Science Vol. 4:3 University of California, Berkeley.

Vella, W.

- 1957 *Siam Under Rama III: 1824-1851* J.J. Augustin Incorporated Publishers, New York.

Verdery, R.

- 1976 "Ethnicity and Local Systems: The Religious organization of Welshness," in C. Smith (ed.), *Regional Analysis* Vol. 2 Academic Press, New York.

Wallerstein, I.

- 1974 *The Modern World System*. Academic Press, New York.

Weber, M.

- 1974 *The Theory of Social and Economic Organization*. The Free Press, New York.